

**Programă școlară
pentru disciplina opțională**

**A ÎNVĂȚA SĂ TRĂIEȘTI
ÎMPREUNĂ CU ALȚII**

(Curriculum la decizia școlii pentru clasele III - IV)

Autori:

Profesor pentru ciclul primar, Bianca Hirina

Profesor pentru ciclul primar, Florentina Tudor

Arad, 2018

Notă de prezentare

Curriculum școlar pentru disciplina „*A învăța să trăiești împreună cu alții*” reprezintă o ofertă pentru curriculum-ul la decizia școlii, clasele III – IV. Disciplina are un buget de timp de 1 oră pe săptămână, pentru o perioadă de doi ani. Este un opțional integrat, abordând discipline din ariile curriculare *Limbă și comunicare, Om și societate, Matematică și științe ale naturii, Arte și Educație fizică, sport și sănătate*.

Structura programei școlare propuse este următoarea:

- Argument
- Valori și atitudini
- Competete generale
- Competete specifice
- Activități de învățare
- Conținuturi
- Modalități de evaluare
- Bibliografie

Argument

Motto:

“Eu sunt copilul. Tu ții în mâinile tale destinul meu. Tu determini în cea mai mare măsură, dacă voi reuși sau voi eșua în viață! Dă-mi, te rog, acele lucruri care să mă îndrepte spre fericire. Educă-mă, te rog, ca să pot fi o binecuvântare pentru lume.”

(Din Child'Appeal, Mamie Gene Cole)

Opționalul propus contribuie la formarea profilului de formare al absolventului clasei a IV-a, așa cum este definit în documentele oficiale, prin dezvoltarea competențelor sociale și civice necesare pentru a face față provocările lumii contemporane. Este, în același timp, un răspuns dat unor nevoi identificate în spațiul școlii: lacune în educarea caracterului și lacune în realizarea unui comportament adecvat pentru dezvoltarea armonioasă și sănătoasă a organismului.

Educația pentru caracter În urmă cu cincizeci de ani, cele mai mari probleme cu care se confruntau cadrele didactice în școli erau mestecatul gumei sau vorbitul în timpul orelor. Școlile din zilele noastre se confruntă cu un val de violență fizică și verbală fără precedent. Nu este destul să împiedicăm ori să corectăm consecințele manifestărilor negative. Provocarea constă în a dezvolta un tip de mentalitate în școală care să încurajeze elevii să acționeze, să se maturizeze, dovedind că au caracter. Manifestarea unui caracter adecvat vine din inimă și se concretizează prin existența unei motivații interioare de a face ce este corect, conform celor mai înalte standarde de conduită, în orice situație. Lipsa caracterului împiedică atât dezvoltarea personală a copilului și realizările sale academice, cât și siguranța școlilor și încrederea publică în instituțiile educaționale. Este nevoie de construirea unei societăți care prețuiește caracterul.

Educația consumatorului Trăim într-o societate de consum. Consumul este o parte importantă a vieții noastre cotidiene, înghițind o parte semnificativă a banilor noștri și a timpului pe care îl avem la dispoziție. Într-o lume din ce în ce mai globalizată, conștientizarea drepturilor, în calitate de consumator este importantă în vederea asigurării protecției, încrederii și responsabilității

A învăța să trăiești împreună cu alții!

sociale. Datorită dezvoltării rapide a internetului, a mediei sociale și a rețelilor online, copiii au cea mai mare probabilitate de a resimți această lipsă de conștientizare. Dovezile arată că mulți adulți nu sunt suficient de bine pregătiți pentru a face față cu succes situației de pe piață. Educația consumatorului trebuie să înceapă din copilărie, oferind baza necesară pentru a transforma cetățeanul de rând într-un consumator responsabil și care acționează în mod inteligent.

Educația pentru sănătate trebuie să fie o preocupare constantă a societății. Calitatea vieții este dată în primul rând de o stare de sănătate bună. Sănătatea nu este numai o problemă individuală, ci privește tot atât de mult societatea în întregime. Bazele culturii sanitare a populației, mijloacele și procedeele necesare formării unui comportament sanogenic se construiesc pas cu pas în scopul apărării sănătății, dezvoltării armonioase și fortificării organismului, adaptării lui la condițiile mediului ambiental natural și social. Este necesară dezvoltarea unor cunoștințe, abilități, atitudini și comportamente care vizează igiena individuală și colectivă, alimentația, îmbrăcămintea, munca și odihna, utilizarea rațională a timpului liber și a factorilor naturali de călire a organismului, evitarea factorilor de risc, modul de solicitare a asistenței medicale și a diferitelor mijloace de investigație și tratament.

Freud spunea *“Copilul este tatăl viitorului adult.”* Pentru aceasta, copilul are nevoie de un bagaj de cunoștințe și deprinderi, care să-i modeleze personalitatea și conduita. Datoria noastră, a dascălilor, este de a le forma caracterul, de a le face educație pentru calitatea vieții, pentru sănătatea corpului și a minții, de a-i învăța să dăruiască, să-și cunoască îndatoririle și drepturile și să le respecte pe ale celor din jurul lor.

Valori și atitudini

- Recunoașterea drepturilor semenilor, a diversității dorințelor și posibilităților oamenilor;
- Gândire critică prin analiza și evaluarea acțiunilor și propriilor fapte și a celor din jur;
- Asumarea responsabilității pentru acțiunile realizate;
- Grijă și respect față de: familie, clasă, școală, față de lucrurile făcute de oameni și de natură;
- Politețea în interacțiunea cu oamenii din jur;
- Motivarea de a reuși, de a avea obiective și de a le atinge;
- Sprijin și colaborare pentru reușită;
- Mândria muncii, a lucrului realizat prin efort.

Competențe generale precizate din programele școlare ale fiecărui domeniu abordat

Educație civică

- Aplicarea unor norme de conduită în viața cotidiană
- Manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic în contexte de viață din mediul cunoscut
- Cooperarea cu ceilalți pentru rezolvarea unor sarcini simple de lucru, manifestând disponibilitate

Istorie:

- Formarea imaginii pozitive despre sine și despre ceilalți

Limba și literatura română

- Exprimarea de mesaje orale în diverse situații de comunicare
- Receptarea de mesaje scrise în diverse contexte de comunicare
- Redactarea de mesaje în diverse situații de comunicare

Științe ale naturii:

- Explorarea caracteristicilor unor corpuri, fenomene și procese
- Rezolvarea de probleme din viața cotidiană, valorificând achizițiile despre propriul corp și despre mediul înconjurător

Arte vizuale și abilități practice

- Explorarea de mesaje exprimate în limbaj vizual într-o diversitate de contexte
- Realizarea de creații funcționale și/sau estetice folosind materiale și tehnici adecvate

Joc și mișcare

- Participarea la jocurile de mișcare, organizate sau spontane, în funcție de capacitatea psiho-motrică și interesele individuale
- Manifestarea unor comportamente sociale adecvate în activitățile ludice

Competențe specifice și activități de învățare

CS1 Manifestarea caracterului prin conduite adecvate, în conformitate cu cele mai înalte standarde, în orice situație;

CS2 Asumarea unor roluri și responsabilități în respectarea normelor de comportament în grup și în societate prin acțiuni derulate în contexte de viață din mediul cunoscut;

CS3 Îmbunătățirea gradului de conștientizare a elevilor referitor la calitatea lor de actuali și viitori consumatori, atât la nivel național cât și european.

CS4 Adoptarea unui comportament sănătos cu privire la alimentație și mișcare pentru dezvoltarea armonioasă și fortificarea organismului prin alegerile făcute

CS1. Manifestarea caracterului prin conduite adecvate, în conformitate cu cele mai înalte standarde, în orice situație

Competențe specifice	Activități de învățare
1.1 Identificarea trăsăturilor de caracter prin raportare la experiența personală și la situațiile aflate din alte surse	- exerciții de recunoaștere a trăsăturilor de caracter ale unor personaje din povești cunoscute; - exerciții de recunoaștere a trăsăturilor de caracter din întâmplări trăite sau aflate din alte surse (media, relatări ale unor persoane etc); - exerciții de recunoaștere a trăsăturilor de caracter pe baza unor jocuri;
1.2. Raportarea critică la propriile acțiuni / fapte și la acțiunile / faptele celor din jur în care se manifestă caracterul	- vizionare de filme - dezbateri pe teme date și argumentarea părerilor; - abordarea unor studii de caz

	- întâlniri cu persoane din comunitate care au obținut succes - înregistrări de interviu - joc de rol
1.4 Punerea în practică a unor norme elementare de conduită în contexte cotidiene	- implicarea în realizarea unui sistem de observare sistematică a manifestărilor trăsăturilor de caracter; - realizarea unui sistem de laudare a celor care manifestă conduită dezirabilă (panou de onoare, invitați la ceai cu o persoană importantă etc); - realizarea unor mini-proiecte în care să fie evidențiată o trăsătură de caracter (text, acțiune practică, fotografii, desene etc); - prezentarea publică a proiectelor

CS2. Asumarea unor roluri și responsabilități în respectarea normelor de comportament în grup și în societate prin acțiuni derulate în contexte de viață din mediul cunoscut

Competențe specifice	Activități de învățare
2.1 Conștientizarea gradului de manifestare a unui comportament adecvat / inadecvat cu referire la propria persoană și la grupul din care face parte	- stabilirea drepturilor, regulilor și rutinelor la nivelul clasei; - stabilirea de roluri și responsabilități în cadrul grupului; - înregistrarea comportamentelor dezirabile și indezirabile manifestate; - selectarea comportamentelor problemă; - participare la construirea și implementarea unui plan comportamental; - monitorizarea comportamentului; - exerciții pentru stăpânirea unor tehnici de control al comportamentului: Tehnica „Time out”, Economia de jetoane, Tehnica broșuței țestoase, Sistemul de creștere a responsabilității etc.)
2.2 Recunoașterea și respectarea diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.).	- exerciții pentru identificarea consecințelor etichetării, a prejudecăților și discriminării: jocuri de rol, vizionare de filme, interpretarea unor diagrame, audierea de povești etc. - colecții de povești, obiceiuri din diverse culturi; - realizarea unui dicționar „Cele mai frumoase cuvinte” - participare la proiectul „Sat european” (imagini, artă, cantece și dansuri specifice, gastronomie specifice diverselor etnii)

2.3 Asumarea de roluri în acțiuni pentru cunoașterea și respectarea drepturilor și îndatoririlor copilului;	- studierea documentelor naționale și internaționale care definesc drepturile și îndatoririle copilului; - exerciții de identificare a riscurilor încălcării drepturilor copilului; - discuții în grup; - vizite la instituții din cadrul DGASPC Arad; - realizarea unei campanii pentru susținerea drepturilor copilului (afișe, pliante, flyere etc).
2.4 Cunoașterea și aplicarea normelor din <i>Codul bunelor maniere</i> ;	- exerciții pentru accesarea de informații referitoare la Codul bunelor maniere; - prezentări ale evoluției bunelor maniere de-a lungul timpului; - joc de rol.

CS3. Îmbunătățirea gradului de conștientizare a elevilor în calitate de actuali și viitori consumatori, atât la nivel național cât și european

Competențe specifice	Activități de învățare
3.1 Conștientizarea drepturilor în calitate de consumator	- prezentări ale legislației privind protecția consumatorului; - exerciții de citire a unor etichete de pe diferite produse, asociind calitatea produsului cu descrierea acestuia; - discuții în grup pe marginea unor reclame vizionate; - realizarea unui produs și a unei reclame pentru promovarea acestuia.
3.2 Promovarea criteriilor de alegere a unui produs sau serviciu care va fi achiziționat	- exerciții de motivare a preferințelor pentru un obiect vestimentar, culoare, preferințe culinare, magazine de specialitate; - exerciții de raportare aspect-calitate-valoare; - exerciții de prezentare a criteriilor de alegere a acestora; - vizite în magazine; - joc de rol pe temă dată; - dezbateri pe baza unor studii de caz, filmulețe etc.
3.3 Asumarea responsabilității pentru păstrarea, îngrijirea produselor cu durabilitate și utilizarea lor în amenajarea spațiului camerei, a clasei, a școlii.	- realizarea unui plan de acțiune pentru înfrumusețarea spațiului în care își desfășoară activitatea (camera proprie, spațiul clasei); - identificarea resurselor necesare pentru punerea în aplicare a planului și finalizarea lui;

CS4 Adoptarea unui comportament sănătos cu privire la alimentație și mișcare pentru dezvoltarea armonioasă și fortificarea organismului prin alegerile făcute

Competențe specifice	Activități de învățare
4.1 Conștientizarea relației dintre alimentație și sănătate	- identificarea unei ierarhii a alimentelor sănătoase (piramida alimentelor); - exerciții de identificare a caloriilor și a valorilor nutritive din alimente; - întâlniri cu un medic pediatru și un medic nutriționist; - exerciții pentru realizarea unui regim alimentar sănătos, a unui posibil meniu pentru o săptămână;
4.2 Identificarea alimentelor care contribuie la păstrarea stării de sănătate a organismului	- întâlniri cu un nutriționist, un homeopat și un fitoterapeut; - exerciții de raportare aspect-calitate-valoare nutrițională; - dezbateri pe baza unor imagini; - discuții despre valoarea reclamelor; - realizarea unor afișe pentru îndemn la o alimentație sănătoasă; - realizarea pachetelului de hrană pentru excursii/ tabere;
4.3 Promovarea unui stil de viață sănătos prin sport	- exerciții de identificare a nevoii de relaxare a corpului și a minții; - exerciții aplicativ-practice de relaxare; - întâlnire cu psihologul școlii; - dezbateri pe baza unor imagini sau a experienței personale privitoare la sporturile practicate, la consecințele lipsei de mișcare; - realizarea unei pagini cu exerciții care se pot realiza; - exerciții de dans sincron; - jocuri sportive; - realizarea unei campanii de promovare a sănătății prin mișcare;

Conținuturi

Domeniul	Clasa	Elemente de conținut
Educație pentru caracter	Clasa a III-a	• Atenția • Ascultarea • Ordinea • Generozitatea • Iertarea

	Clasa a IV-a	• Sinceritatea • Recunoștința • Onestitatea • Virtutea
Educație pentru calitatea vieții	Clasa a III-a	• Comportamente dezirabile • Organizații care promovează și apără drepturile copilului • Codul bunelor maniere
	Clasa a IV-a	• Drepturile consumatorului • Calitatea produselor și calitatea serviciilor • Design interior
Educație pentru sănătate	Clasa a III-a	• Sănătate și nutriție • Sportul și sănătatea • Fitoterapia și prevenirea bolilor
	Clasa a IV-a	• Sănătatea minții • Sportul și sănătatea • Stil de viață sănătos

Evaluare

Metode și instrumente utilizate:

Abordarea evaluării pentru optionalul propus se face din perspectiva modelului de proiectare / realizare integrată a acestuia și din perspectiva realizării nevoilor de formare ale celui educat. Ca urmare, se vor folosi cu preponderență *metode și instrumente de evaluare complementare* precum:

Observarea sistematică a activității și comportamentului elevilor. Se urmăresc diferitele tipuri de comportamente manifestate: atitudinea față de desfășurarea unei activități; trăsături de caracter; atitudinile sociale; exprimarea unor sentimente și emoții; relația cu autoritatea și colegii; adaptarea socială. Ca instrument se va utiliza lista de verificare.

Proiectul. Elevii sunt încurajați să pună întrebări, să planifice și să desfășoare acțiuni de căutare de informații, să facă observații și să reflecteze la ceea ce au descoperit, răspunzând unor probleme identificate. Începe în clasă și se continuă în afara școlii (individual sau în grup) câteva zile sau săptămâni. Se încheie tot în clasă prin prezentarea unui raport sau a produselor realizate. Permite abordarea interdisciplinară.

Portofoliul este un instrument complex de evaluare, care presupune o selecție sistematică, făcută de către elevi (dar și de către cadrele didactice) a unor produse relevante ale activității elevilor (individual sau în grup). Portofoliul include și rezultatele relevante obținute prin celelalte metode și tehnici de evaluare. Notarea se va face într-o manieră holistică pe baza unor criterii clare, care vor fi comunicate elevilor înainte să înceapă proiectarea portofoliului.

Autoevaluarea ajută elevii să-și dezvolte capacitățile de autocunoaștere, să-și valorizeze atât cunoștințe, cât și atitudini și comportamente. Se vor utiliza fișe de autoevaluare, chestionare.

Din rândul metodelor și instrumentelor clasice de evaluare se vor utiliza:

Evaluarea orală cu suport vizual, care presupune discuții, având ca suport imagini, scheme, grafice, fapte reale pe care elevul este solicitat să le descrie, să le explice, să le comenteze.

Evaluarea scrisă Se vor completa teste cu itemi subiectivi, itemi de tip rezolvare de probleme și itemi de tip eseu, recomandați pentru realizarea evaluării în cazul abordării integrate a învățării. *Probele practice* vor consta în realizarea unor obiecte, întocmirea unor desene, schițe, grafice și interpretarea unor roluri.

Bibliografie:

1. Ana, Aurelia; Moț, Cornelia; Ivănuș, Zoe *Activități opționale pentru învățământul preșcolar și primar*, Editura Astra, Deva, 2005
2. Avasânței, Neculai; Butnariu, Cristea; Ștefan, Iulian: *Programe școlare pentru învățământul primar – discipline opționale*, Editura AS'S, Iași, 2000
2. Bocoș, M., Chiș, V., *Abordarea integrată a conținuturilor curriculare, particularizări pentru învățământul primar*, Ed. Casa Cărții de Știință, Cluj – Napoca, 2012
3. Ciolan, L., *Învățarea integrată. Fundamente pentru un curriculum transdisciplinar*, Ed. Polirom, Iași, 2008
4. Gardner, H., *Inteligențe multiple*, Editura Sigma, București, 2006
5. Giurgea, Doina: *Exemple de bună practică*, D&G Editur, București, 2008
6. Ilica, Anton și colaboratorii, *O pedagogie pentru învățământul primar*, Editura UAV, Arad, 2005
7. Iordache, V., Ardelean, F., *Ecologie și protecția mediului*, Ed. Matrixrom, 2007
8. Ionescu, M., Radu, I., *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj – Napoca 2001
9. Sârbu, Maria Antoaneta; *Opțional transdisciplinar – între formalism, oportunitate și pasiune*, Învățământul primar, nr. 4/2000, Editura Discipol
10. Tămășan, P., Czabai, D., Hirina, B., Ilica. A., Plăcintar, A., *Împreună, pe calea... cunoașterii, Ghid pentru părinți*, Editura Universității „Aurel Vlaicu”, Arad, 2008
11. I.S.J. Arad, Cercul pedagogic al înv. Arad-Vest, *Lexicon Pedagogic*, Editura UAV, Arad, 2006

Bibliografie internet:

12. <https://characterfirst.ro/>
13. http://www.scoalacantemir.ro/files/uploads/Educatie_pentru_sanatate.pdf
14. <https://www.cecis.ro/wp-content/uploads/2013/06/Educatie-pentru-sanatate-ghid-pentru-profesori.pdf>
15. <http://www.iccv.ro/node/151>
16. <https://www.cariereonline.ro/inspiratie/wellbeing/care-sunt-factorii-care-iti-influenteaza-calitatea-vietii>
17. <https://www.consumerclassroom.eu/ro/despre/de-ce-este-necesar-s%C4%83-predai-educa%C5%A3ia-consumatorilor.html>